

Wk. 231. *De Nam ophidiae, Biblioth. Zwickau*

Ye
6048

LYCEI ZVICKAVIENSIS
INSPECTORES LONGE GRAVISSIMOS

ET,

QVI BONIS LITTERIS FAVENT,

OMNES

AD

ACTVM VALEDICTORIVM,

CRASTINA, DEO VOLENTE,

LVCE, HORA VIII-IX.

IN PRIMO AVDITORIO INSTITVENDVM

EA, QVA PAR EST, HVMANITATE,

ET REVERENTIA,

INVITAT

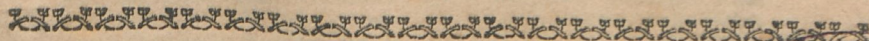
M. CHRISTIANVS CLODIVS, LYC. RECT.

ET BIBLIOTHECARIVS

SOCIET. TEVTON. UT ET LIBERALIVM ARTIVM LIPS.
ET IEN. LATINAE

MEMBRVM HONORARIVM.

A. Ær. DIONYS. CIJ ID CC LV. III. NON. MAY.

LITTERIS IOANNIS FRIDERICI HOEFERL

BIBLIOTHECA
ZVICKAVIANA

ACTUM VALLEICTORIVM
CRISTINA DEO VOLENTE
IN PRIMO AUDITORIO INSTITVENDVM
EA QVA PARS EST HUMANITATE
DE RIVENTIVS
REVITAT
M. CHRISTIANVS GREGORIVS FVCT RECT
DE RIVENTIVS
SOCIA-TEVTON VITAE CRISTIANAE ANNIVM LXXX
DE RIVENTIVS
MEMBRVM SOCIETATIS
A. M. DCCCXCVI
DE RIVENTIVS
DE RIVENTIVS

Multa fuerunt rationes, quibus induci *NUMOPHYLACTVM* quoddam in Bibliotheca nostra instruere coepimus. Primum, quod ab eo inde tempore, quo cum ipsis Scholae gubernaculis etiam Bibliothecae curam suscepimus, nihil earum partium nos intermissuros esse spondebamus, quod ad eam conferuendam, ampliandam, ornandamque conferre quocumque modo posset. *a)* Accedebat mos seculi, & tot praecelara numophilorum, ex omni terrarum loco emergentium exempla, qui, praesertim hac tempestate, in omnem antiquitatem, atque adeo in ipsa terra viscera se penetrant &, velut augures futuri temporis, se viuere posse desperant, nisi ingentem vim signati auri, argenti-que, velut e naufragio tabulam, in arca collectam, conclusamque teneant, serisque nepotibus asseruent aliquando monstrandam. *b)* Adde, quod fere omnium Bibliothecarum ita mos sit, vt, vbicunque mediocris saltem librorum rariorum modus extat, ibi etiam praeter chartas & membranas asseruentur numi, luculenti illi rerum ante nos gestarum testes. *c)* Denique me veluti manu adduxit quantulacunque illa argenteorum stanneorumque numorum congeries, quam

A 2

cum

a) Vermöge der 1739. den 19. Nov. erhaltenen und mit Hand und Siegel unterschriebenen Instruction, und das Jahr darauf beschenehen Eidsformul bey der völligen Uebernahme der Bibliothek, darunter auch insonderheit der Münzen, und deren treuliche Besorgung gedacht worden.

b) Hoc currens seculum, si quod vnquam aliud, numophilorum feracissimum arbitror, quae enim e ruinis & ruderibus numi, tot e prelo prodierunt eorum indices chartae; vid. *Döderlinius de numis mediæ æui.*

c) Solet quoque Bibliothecarum curæ addi *NUMORVM*, marmorum vetustiorum & *RARIORVM NATVRAE* collectio, vt omnia illa, quæ ad ingenii culturam pertinent, vno loco velut in *HORREO* aut *PROMPTUARIO*, congerantur. *Morh. Polyh. T. I. L. I. C. 6. §. II.*

Der Nutz der Münzen, sowohl der Gr. als der Römischen ist ungläublich. *Siehe Gundlings Discours vornehmster Wissenschaften. T. I. p. 344. it. Anon: Dialogues upon the usefulness of ancient Medals*

cum ipsa Bibliotheca suscepi, nescio, vtrum Zechendorfii, an Daumii, Rectorum studio acquisitam? *d*) certe posterorum Mulleri, Winteri, præcipue Vinholdi non contemnendis accessionibus auctam, cujus nimirum industriæ in acceptis serimus varios numos & numismata currentis æui, in diuersis capsulis, chartæ involuta, & suo quæque numero provide signata *e*). Calcar addidit aduenarum curiositas, qui non editiones illas Aldinas, Frobenianas, Stephanianas, aut antiquos illos raros aut catenulis ferreis alligatos codices, artificii monachorum, recitatorumque manu scriptas, & egregie pictas, sed *numos* requirebant antiquissimorum temporum, ex omni terrarum parte collectos; Quorum tamen voluntati seruire, etsi libentissime vellem, ægre potui, tum, quod pauci illi essent, iidemque, si a Græculis quibusdam, Romanis, Episcopalis, Gothicis, bracteatis & concavis discesseris, non adeo rari, multi flannei vel plumbei, cum, quod e Schedulis & capsis erui, perustrarique sine summa nostra aduenarumque molestia non possent. Superuenit bellum Borussicum, cujus terrore percussi, cum & ipsi Scholæ, & quæ eidem contigua est, Bibliotheca metuendum esset, arculam illam ligneam, quæ capsulas continebat, meo sigillo obfirmatam credidi manibus S. R. D. Siegfriedi Beckii Ephori & Inspectoris Bibliothecæ Prouidentissimi, eo consilio, vt, quicquid rerum pretiosarum in ea esset, (erant etiam præter numos alia quædam Bibliothecæ cimelia) securo loco deponi, recondique curaret. Fecit. Transacto igitur bello, vbi tuta omnia & veluti in vado essent, repetii istam meam arculam e manibus Palinuri nostri, saluam, vt tradideram, & intactam. Itaque veluti tabulam quandam votiuam suspensurus in templo Mnemosynes, non Joui illi opitulatori, statorique, sed auerrunco vero Deo, qui cum belli tumultibus, ipsa quoque pericula absterferat, (neque enim vrbs aut Scholæ ciues hostem viderant) omni consilio, cura, industria, intentisque omnibus ingenii, animique neruis, ad colligendos, vndecunque locorum fieri posset, coacervandosque numos nos accinximus; etsi, vt ingenue fatear, e quo potissimum fonte riuiulum illum deducerem, aut quibus impensis rariores id genus, numos, expedirem, tum nondum intelligebam. Scilicet

Omne, quod excellens opus, & sublime futurum,
Difficiles ortus habet, incrementaque tarda.

Quan-

d) Extat in MSC. LXX. numerum Romanorum argenti, index, qui testamenti tabulis Bibliothecæ nostræ legati sunt a Lyc. Schnebergensis ConR. Hieron. Freytag v. Meltzers Chronic. Schnebergens. p. 354.

e) Vinholdi, Rectoris *viv. ev. de ylois*, prouidentia debemus XLIV. numismata argentea, cuprea, flannea, hujus & superioris æui,

nec non anulum quendam argenteum Turcic. inauratum cum lapide, aerizosæ Jaspidi quam simillimo, ab obsidione vrbs Viennæ vltima, detractum a digito casti nobilioris Turcæ, comparatum ex Aerario Scholæ. vid. Zwick. Bibliothekverrechnung ab anno 1700. bis 1740.

Quamquam enim et is non eram, quem cum auaro illo apud Iuuenalem optare memini:

Diuitiæ vt crescant, vt opes, vt maxima toto
Nostra sit arca foro &c.

Tamen Gazophylaceum nostrum, vt hæcenus, otio marcere diutius & cum situ & ærugine rixari, iniquum arbitratus, manum applicabam operi, et, vt præfiscini dixerim, quantocyssime ditescerem, omnem mouebam lapidem. Enarrabo singula. Ante omnia numos, quotquot essent, ex arcula illa, ipsisque capsulis protractos iusto ordine disposui, in crassiore mappa chartacea, ope circini cultellati, ita, vt vno velut obtutu tota perlustrari tabula, ope quoties opus esset, numi sigillatim protrahi, et poscentibus monstrari possent, certa spe fretus, fore, vt, vel ex ærario Scholæ, vel amicorum adminiculantiunt liberalitate, vel e commercio litterario cum viris earum rerum curiosis instituendo, id genus numuli conscribi colligique possent. Faebat coeptis bona Dea, plena, quod ajunt, manu, plenis calathis; quid bona Dea? Iple Plutus, numerum præses, quem, vt vt cocum esse fingunt Poetæ, nos oculatum experti sumus, et tantum non ipse Jupiter ex machina. Nimirum, quoties accedebat vir quidam eruditus, aut cuius reipublicæ honestus, aut aduenarum aliquis, ego illi non solum libros, quos vellet, longa serie monstrare, verum etiam institutum meum pluribus verbis exponere, commendare rem numismaticam, allegare cordatorum exempla, collaudare Majorum in rem librariam merita, deprædicare MVNIFICAS EPHORI, & SENATVS AMPLISSIMI MANVS; ille contra, si bonus esset, coeptis plaudere, sua insuper polliceri studia, et, quicquid in viribus positum esset, spondere, & recipere; si maleuolus, nescio quid? clam secum mussitare, nares constringere, ringi. Nec hoc institutum nostrum ipsi adeo Ephoro, Summe - Venerabili, Grauissimisque Scholæ Patronis displicuisse, vel inde luculenter apparet, quod non solum ex sua QVISQVE pera, strenue conferret symbolam, verum etiam ex ærario Scholæ, non contemnendam numerum rariorum copiam, a fortuna oblatam, parata pecunia redimere, & NYMOPHYLACII nostri Tabulis, mancipare dignarentur, probe gnari: *Scholas rerum publicarum præsidia, Bibliothecas scholarum adminicula, & succimenta, NYMOS Bibliothecarum cimelia & condimenta esse* Vt enim dicam, quod res est, nemo vnquam literas in pretio habuit magnopere, aut habere posse creditur, quin aliquo vetustatis sensu imbutus, amauerit Antiquitatum, Iudaicarum, Græcarum, Romanarumque vneres.

Ecquid vero ex omni rerum gestarum, conditarumque memoria antiquius, aut memoratu dignius, quam illa lumina temporis, custodes rerum, veritatis, virtutis & morum testes, numi? quos nescio, utrum ultimis abhinc retro seculis, certe inde a fatali illa undarum eluue, & Abrahami tempore, mortalibus

talibus innotuisse, ipse sacer codex sat idoneus est testis. *f*) Equidem scio, & utinam nescirem! cum ignarissimis, plures dari suffenos, qui, dum nihil probant, nisi, quod ipsorum moribus conveniat, ut omnem antiquitatem, & quæ ex triplici regno naturæ colligi solent, rariora, ita ipsius rei numariæ studia insuper habeates, veluti rem otiosorum hominum & ardelionum, ex ergastulis Scholarum profus exulare volunt. Non enim nego fuisse, qui hoc institutum nostrum fuggillabat hoc dilemmate: Numophylacium vestrum, quod instruitis, aut magnum erit, aut parvum; si magnum, non habebitis ad comparandum vires, si parvum, ridebimini. Cui ego disputantium more, datur, inquam, tertium, scilicet mediocre, cornu in adversarium retorto, his verbis: Bibliotheca Tua, bone Vir, quam colligis, aut parva erit, aut magna; si parva, rideberis, si magna, non habebis ad comparandum vires. Tu tamen nulla ratione paucitatis habita, nullo obstante hominum risu aut ludibrio, libros in dies accumulas, & adornas bibliothecam, si, neque mole magnam, neque parvam numero, certe intra mediocritatis terminos hæsuram, non sine laude, cum insigni emolumento Tuo; ego in commoda rei litterariæ, vel, si hoc nimis arrogans est, in usum Juventutis studiosæ, quam & hanc eruditionis partem à limine salutasse, vel primis saltem, ut ajunt, labris attigisse, pulchrum existimo. *g*) Et quem pudeat mediocre haberi, cui tam felici esse non licet, ut magnus sit? Ipso nimirum Tullio teste, semper minus est, si aliquid sit, *b*) quod majus esse possit, seu, ut ipse ore magis rotundo loquitur apud Marcellum: Quicquid est, quamvis amplum sit, id certe parum est, cum est aliquid amplius. Bibliotheca Guelferbytana, quam ipse vidi, meo quidem sensu magna est; sed, si cum Vaticana, Vindobonensi, Parisina, aut cum antiqua illa Alexandrina conferas, aliquanto minor, tamen satis magna, satis præclara, satis splendida. Succedebat alius, majori voce, & ad ravim fere clamitans: Numi vestri in arca positi jacebunt sine

f) Gen. XXXIII. 19. Abr. kaufte ein Stück Aßers um 100. gr. vulg. C. Numis. Castello imitatus est vocem Hebr. מִשְׁפָּט, centum quesitis, Gall. pour cent pièces d'argent. LXX. Vir. ἑκατόν ἀργύριον, fortasse figuram agni gesserunt numi. Et certe R. Akiba testatur, se in Africa audivisse numum ibi nominari מִשְׁפָּט Conf. Hiob. XXXII. 11. Ein jeglicher gab ihm einen schönen Groschen. v. Wafer de Numis sacris, L. II. c. 15. p. 89. confer. D. V. E. Loescheri Strom, Sect. VIII. de Usu num, vet. p. 167.

g) Non ullam vero aliam ob rem tanta conquiruntur industria Græcorum, præsertim,

ac Romanorum numismata, quam propter usum & præstantiam singularem, quæ ad omnes eruditos respicit, & præcipue JUVENTUTI STUDIOSE hanc aperiri volumus viam, v. Aug. Rei Num. Compend. Dresd. & Lipsiæ 1753. in præfatione.

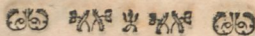
b) Ejusd. sententiæ fuit Aferæus, qui his ea de re verbis disserit: Νῆπιον οὐδ' ἴσασιν ὅσα πλεον ἡμῶν παντός. o. & d. p. 40. Plato de Lege, L. III. & Arist. in Politic. diserte dicat: præ toto præstare dimidium.

sine foenore, otiosi, & capiti, quod ajunt, inutili & mortuo similes; *†*) cui ego: Et Libri nostri, quorum ingens in bibliothamio copia est, magno pretio acquisita, jacebunt sine foenore, &, ut ait ille, *ἀνευ τρεπνεστῶν τόνε*. Hi possunt, inquit, evolveri, legi, excerpti, verti in succum & sanguinem. Ohe! bone Vir! etiam numi possunt volutari, legi, excerpti, explicari, applicari ad dilucidandas omnium temporum, rerum, locorum, populorum, familiarum historias. Interrogatus nescio, quis? quid numi essent? Numi sunt, inquit, libri aurei, argentei, aut aerei, rerum ante nos gestarum testes, & custodes, in Laconicam breviterem redacti, belli visu, tactu faciles & amabiles, universo mortalium generi apprime utiles, &, si necessitas postulat, majori emolumento futuri, quam omnes veterum Libri Albi, aut codices manuscripti, Arabici, Turcici, Rabbini, aut Græcorum Scholiasta. Finge, sodes! si tam numerorum parvis, si tam frugi es Reipublicæ, si tam futuri providus, finge, inquam, redire Holkiium quandam, aut Torstensohnum, copiarum hostilium duces, et imperare Calopetris Tuis ingentem Joachimicorum summam, quam nisi quanto-cyssime expedis, minari incendium, necem & ruinam; Quid tum vobis isti pulchelli quidem & rari codices Rabbini & scholiasta? aut primigeniæ editiones Faustiniæ, non penna plumali, sed perpulcra arte Gernsheimii efformata? argentam imperat, non papyrus. Memini a Bibliothecæ quodam in Saxonia præfecto virum quandam, rem numariam collaudantem his correptum esse verbis: Cui usui inserviet institutum vestrum argenteum? nulli, opinor, nisi, ut vestri ævi homines habeant crepundia, quibuscum puerilem in modum lusitent, aut quod palpent, contrectentque digitulis, radant & ruspentur unguiculis, emetiantur ocellis nudis vel armatis; posteri, quod compilent, aut dilapident, aut si omnino rem omnem veluti in sacratio vel larario asservent, situ & æruginè torpere sinant, nulla ratione habita vel discentium, vel reipublicæ litterariæ. Quasi vero omnis posteritas tam improba, tam scelestæ, tanque sacrilega futura sit, ut, quæ stupenda majorum industria, incredibili nostro sudore, per longos annos, per multas dies, & noctium partes, valido sæpe numerorum impendio acquisita sunt, uno velut epulo abliguriat, dissipet, dilapidet, &, quæ ab omni saniore judice probari intelligit, veluti castas noces, aut puerorum crepitacula abjiciat aut conculeet pedibus. Nos, quæ a Majoribus accepimus cimelia, sollicitè asservamus, non dicam superstitiose: Quæ tam inepta & insulsa, tam immanis & barbara, tam denique ab omni humanitatis sensu remota erit posteritas, quæ hæc omnia nostra non solum bona fide asservet

†) Quod avaris suo quodam jure objecit Hor,
Sat. I. L. I.

congessis undique Saccis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris,
Cogris, aut piëtis tanquam gaudere tabellis,

asserret, tuteatur, & custodiat, verum etiam cum eruditis viris communicet, & si detur occasio, novis accessionibus adaugeat & locupletet? Custodire vero tenebitur duplici catalogo, altero in Bibliotheca, altero in curia sancte asservato. Adjecit & hoc: numos eodem commodo, & breviori quidem via noscitari posse ex eruditorum scriptis & figuris, quam ex arca numis refertissima; cui ille: ergo & tu e catalogis & librorum indicibus, quicquid librorum cognitu necessarium putas, hauries, citra pretium & molestum librorum pluteorumque apparatus. Equidem scio, eadem vanitate a personis privatis libros interdum comparari stupendo numerorum impendio, & in magnam coacervari molem, quorum omnium, si a fastu & ostentatione liber fuisset animus, notitiam e catalogis aut ephemeridibus eruditorum haurire & si penitus nosse, libido incessisset, ex aliorum bibliothecis repetere potuissent. Neque audiendi sunt illi, qui nescio, quam? nobis obijciunt frontis impudentiam, quasi hi nuni nostri non ubique praesenti pecunia (quanquam & multos pretio paravimus:) sed ex aliorum copiis, mendicorum consuetudine, colligi, corradi et confarcinari soleant. Isti vero, qui ita sentiunt, idem illud de quolibet censu, quem e civium, saepe etiam extraneorum munificentia, in usum publicum, & causas, quas ajunt, pias, collectari novimus, suo quodam jure crepare possent. Non nego, me haut contemnendam numerorum partem accepisse e manibus ditiorum hominum, sed, quid tum? non mihi, aut meis corradi, quae multorum est corradendi ratio, quicquid numerorum corradi, sed discipulorum vsibus, ad omnem posteritatem perennaturis. Et quae amabo! vel in his, vel vicinis, aut remotis, terrarum vrbibus, Bibliotheca est, quae non egregiis eruditorum, aut illustrium personarum lautis muneribus ornata, ampliata, aucta sit? Ipsam adeo Bibliothecam nostram Zwickaviensem, quanta quanta est, non solis ararii nostri impensis, verum etiam exterorum munificentia primo inde a tempore auctam et ornatam esse, equis est rerum notissimarum adeo ignarus, quo minus intelligat? k)

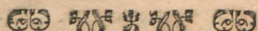
Agite dum igitur boni Viri, et quotquot estis, aut fuistis, animulae beneficae, munificae, magnificae, si quos in arca tenetis, rariores numos, vobis non adeo charos et vtilis, nobis autem oblectamento, vsuique futuros, largimini, impertite pro virili, certa spe freti, fore, vt in commoda Iuventutis scholasticae, et in sempiternam nominum vestrorum memoriam asserventur. Si autem conditio displicet, numum numo commutate, habemus eorum duplos, triplos, quadruplos, aut pretio parari jubete, parabimus. Si

k) v. Progr. nostrum de origine & incrementis Bibl. Zwick. 4. 1751. p. 2. 3. 4. item Ludovici Schul. Hist. P. III. p. 182. comment. Epist. Daumii T. II. p. 48.

Si neutrum placet, asservate in loculis. Ineptissimi autem omnium mihi videntur illi, qui, quum nihil magnopere, quod reprehendant, habent, non verecundantur vocem rumpere his verbis: quam denique inibis aut coaeuorum, aut posterorum gratiam? eam, bone Vir, quam Tibi dicunt, referunt, habent, quibus benefecisti. Quotusquisque mortalium adeo blennus, bardus et tardus est, ut nihil a quoquam recte agi posse putet in gratiam reipublicæ, nisi quod aut parata pecunia, aut demactatis centum laudum pensari videat hecatombis? Næ! ille quidem audacter impudens, filice quovis, et ferro durior est, qui ex officio, cui præest, mercatum facere, aut nundinari instituit. Id quod mea quidem sententia ab ingenio boni Ciuis longe remotum est, quippe qui sociali lege obstrictus, reipublicæ commodis citra spem laudis et præmii fervire tenetur, solo virtutis studio. Tantum præterea abest, ut illum de republica recte meruisse credam, cujus cives eum laudibus extollunt, et beneficiis ornant, ut potius ostracismi iure ridendus, explodendus, pedibus culcandus sit. Simonides, nescio vtrum Poeta Græcus, an quis alius, ab amico, cui bene fecerat, gratiam relaturus, cum magna spe decidisset, duas inquit, arcas domi habeo, vnam gratiarum, alteram argenti, et, sicubi necessitas exigit, gratiarum quidem arculam aperio, sed eam inanem plerumque invenio, alteram vero solam mihi commodam, argenti plenam, meo scilicet sudore et labore acquisitam. Agmen claudat buccina: Gloriam in mustaceo quaerit. Esto! Enitar, ut mihi ipse sim tanti, quanti videbor aliis, si mihi fuerim.

Sed ne rediviam curare videar, neglecto capite, jam in arcem ipsam inuadam, iisque scrupulum exemtum ibo, qui, ut de usu et necessitate rei numismaticæ: ita de Numotamii nostri vilitate et præstantia vehementer dubitant. Actum agerem, si in his, non dicam exornandis, sed tantum enumerandis iusto prolixior esse vellem? (*Quem in finem rem numariam laudasset Spanhemius?*) Multum conferre ad Reipublicæ felicitatem, non ea solummodo nosse, quæ ante pedes sunt, sed eorum quoque, quæ remota, aut longo temporum terrarumque intervallo ante nos gesta sunt, notitiam imbibisse, nemo temere inficias iverit, cui rectum de rebus obtigit iudicium. Quamobrem pia et futuri provida antiquitas, seris consultura nepotibus, in id sedulo intendit digitum, ut, cum sua omnia fluxa, fragilia, evanida et caduca esse intelligeret, ad posteros extaret aliqua memoria sui, machinata est monumenta quædam, nulla, ut credebant, diurnitate temporum, nulla coeli, tempestatumque intemperie, rabieque interitura. Ita de Setho commemorat *m*) Iosephus, duas fecisse columnas; vnam lapideam, quæ flammis, alteram aheneam,

m) L. 1. Antiquit. Iud. C. IV.

aheneam, quæ vndarum injuriæ opponeretur. Ecce autem incomparabiles antiquorum temporum columnas, tabulas et custodes memoriæ, numos laureos, argenteos, æreos, non vno loco fixos, quo vnâ perire possent omnes, sed per remotissimas terrarum partes, veluti de industria sic adgubernante Fortuna, dispersos, dispositos, asseruatos. Prouisurus nimirum Deuster O. terque M. futurorum temporum memoriis, numos fieri curauit, eius materiæ, quæ et esset ad longinquitatem annorum durabilis, et quam in deliciis habituros prævidit omnium temporum homines, omniumque terrarum incolas, paucis barbarorum exceptis, *n*) eosdemque ab initio quidem rudes, inanes et vacuos, ad libram solum modo et lanceam peniles: intercedente vero tempore, omnium memorabilium rerum signis et indiciiis refertissimos, atque adeo mortalium generi ad pernoscentam veritatem eorum, quæ longe ante nos gesta sunt, oppido necessarias. Quemadmodum enim ex astris, quamuis a sensu oculorum remotissimis, et exigua saltem luce conspicuis, in re dubia, sibi consulere consueverunt nauæ ad navigationem per omnes oceani tractus, etiam asperissimos, ingrediendam: ita omnium ordinum eruditissimos abstrusissimos sæpe materias ad antiquissimos numos, veluti ad Lydios lapides aut cynosuram exigentibus, quid lucis pepererit numerorum antiquorum qualiscunque cognitio, verbis, pro amplitudine rei fat idoneis definiri nequit. Vt enim de sacris dicam, quis nescit in probandis sanctioris Doctrinæ capitibus incomparabilem r. numariæ utilitatem? Ita me loqui fecit communis rerum experientia, et Excellentissimus, dum viueret, jam inter cœlites, Lœscherus, *o*) et Schlegelii Biblia in numis *p*) quorum exemplis longa serie recensendis L. B. defatigare religioni ducimus. Inris etiam Consultis multum luminis ad explicanda L. L. vincula, et enucleanda Romanæ Ciuitatis jura e Studio numario adfusum fuisse erudite, vt sua omnia, demonstrauit cum Illustri Spanheimio Morhofius in Polyhistore, *q*)

Etiam salutari Arti multum profuisse rem numismaticam, vel inde efficitur, quod multorum animalium, seminum, plantarum, florum, corticum, radicum,

n) Die Isländer bedienen sich des Geldes wenig oder gar nicht, anstatt der Scheidemünze bedient man sich des Stockfisches, e. g. l. Spec. Thaler gilt 48. Fische, eine dänische Krone ist vom König gesetzt zu 15. eine doppelte zu 30. Fischen. Vid. D. Joh. Anderson Nachrichten von Island, Grönland und der Straffe Davis. p. 144. 145.

o) De usu num. Vet. in Aud. Th. Stromat. T. I. Sect. I. p. 153. 154. ten. 1964.

et Vit. 1695. it. Pignorius Ep. Symbol. XVI. Illustrissimus Spanheimius, de Vsu numerorum. l. c. p. 30.

p) M. Christian Schlegels kurzer Entw. der vornehmsten Bibl. Sprüche und Historien, auf Medaillen, Ducat. Thaler und andern Münzen

q) Tom. III. L. VI. Sect. 3. §. 7. Spanh. in Dissertatione, de Vsu et præstantia antiquorum numismaticum. Tom. I. p. 165. it. 293. seq.

dicum, humanæ valetudini inferuentium nomina, virtutes et vires aeterno ignorantiae sipario obiecta jaciissent, nisi ex ea forma et figura, quas remotiorum terrarum incolæ numis impresserant exactissimas, in lucem protracta, et medicantium infinitis visibus, veluti postliminii jure, vindicata fuissent. Historiæ Romanæ quanta, vel quam bona pars non debetur Studio numismadico? r) vnde tot excellentissimorum Virorum nomina, res gestæ, filii et nepotes, quorum familias ab vltima inde profapia nosse et pernosse expediebat, ad hæc vsque tempora conservata, et velut e stemmate furculi, traducta essent? Quantum lucis et splendoris acquisiverit ipsa Illustris Saxonie Vtriusque Gentis Principum familia, e numorum Studio, s) testantur splendidissimi illi Commentarii, quos ex sola hac massa numaria velut è cinere scintillæ, e scintilla igniculi, exsuscitato esse constat. Ipsa vita Lutheri et Historia prioris doctrinæ Evangelicæ e numis illustrata quot Scriptorum errores fere inextricabiles enodavit? t) Quantum emolumenti ex ipsa re numismatica hauserunt Ephimerides litterariæ? u) Quot eruditorum, & illustrium personarum nomina, insignia, & res, in pace & bello gestæ, cum ipsis virorum corporibus sepulta, & sempiternis obliuionis & ignorantie tenebris obruta jaciissent, nisi vna cum antiquissimis numis e vetustissimis vrbium ruinis & ruderibus erata, feræ posteritati innotuissent. v) Eant igitur rigidulæ, vagulæ, blandulæ Numomissorum animulæ, inuerecundæ illæ, vt rei metallicæ, ita numismaticæ contemtrices, perfricent frontem, si quam habent, & nullam esse vtilitatem & præstantiam numorum vociferentur, qui, si suas merces extrutum eunt, sese pulchros & beatos prædicant, laudatores, commendatoresque reperire plures, nobis etiam in hac parte pollicem premere, & suo nos iuuare calculo, non diutius absistant. Et qui tam exiguæ voluptatis vsuram nobis inuideant? præcipue nostræ terræ homines? An parum constat, ipsam Zwickaviam nostram, vt omnium bonarum artium almam matrem, ita omnis generis, antiquissimorum, mediorum, recentiorum, bracteatorum, majorum, minorum, immo & solidorum officinam fuisse? x) Turpe igitur, meo quidem

B 2

judicio,

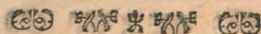
r) V. Heinr. Meibomius de Vsu numorum Vet. in illustranda Vet. Roman. Hist. Helmst. 1684. it. Spanh. c. 1. T. I. p. 368.

s) Wilh. Ern. Tenzelius, in Saxonie Numismatica, Lin. Ernst. et Albertina, L. et Frf. 1714. Morh. c. 1. L. V. c. 11. §. 2.

t) V. Christiani Iunckeri Vit. Luth. et successuum Reformationis. Hist. Numis CXLV. illustrata, Tr. f. et Lips. 1699. 8.

u) V. Tenzelius l. c. Numi interdum plus loquuntur, quam Auctores.

x) V. Chr. Schlegel. de Num. antiquis Goth. et Cygneis, vbi e Georg. Agricola L. II. de temperatura Monetarum p. 298. memorat: Veteres bracteas majores c. Oloribus Zwick. cusas esse, ex qua Tilemannus Frisius: Sie haben lange in Meissen hofe Münzen gehabt, wie deren von Zwickau hofschennige mit den Schwabnen anzeigen, bis 1300. u. 1400. minores bract. concauos, qui vulgo sub Penningorum nomine veniunt etc. Schlegelius vero ad annum 1500.

judicio, foret, istorum numorum nomina & umbras e libris quidem haurire utcumque posse, corpora vero ipsa poscentibus monstrare non posse. y)

Sed ut L. B. intelligat, studium hoc Numismaticum etiam Scholæ tyronibus multum utilitatis adferre, paucis, pro angustia chartæ, rationibus id evicium dabimus. Tyronum in scholis, si a pietate & bonis moribus discesseris, potiore curam versari in linguis, & elegantioribus, quas vocant, artibus pertractandis, ecciquis est tam obelæ naris arbiter, quo minus intelligat? Quod, si mihi dederit, dabit etiam, & ambabus largietur manibus, artem Grammaticam tantundem ad fidei rectitudinem & elegantiam, quantum jacta ad prolixiorum adium fabricam conferre fundamenta. Sed quid in hoc studio prius? quid posterius est, quam internoscere literam a littera, a puncto punctum? Ecce autem incomparabilem rei numismaticæ manuuctionem ad primavas, & originarias litterarum cujusque linguæ, figuras! veras, antiquas & genuinas vocum scribendarum formas! & castigatorem succedentium temporum scribendi, pingendique rationem! Quæ tormenta interdum ingerunt, quam crucem figunt discipulis distortæ illæ litterarum figuræ in antiquis Auctorum Editionibus, 2) scriptis diplomaticis & sigillis veterum? non dicam de vocabulorum compendiis, quæ barbare dici solent abbreviaturæ, ad quorum primum conspectum non aliter, quam nudis, qui pressit calcibus anguem, stupere videntur nostri. Hi, quoties arculam nostram accedunt, accedunt autem sapissime, numis terræ orientis & occidentis refertissimam, ubique inveniunt litterarum figuras antiquissimas, & nulli, (nisi de ea re satis instructo.) legenti pervias, vbiq; inveniunt Syllabarum ob angustiam paginæ contractiorum figuras, & imagines, non e cerebello monetarii natas, sed publica præfectorum rei numariæ, quid Præfectorum? Ipsorum principum & magnatum auctoritate confirmatas. Alteram paginam sibi vindicat Historia, Geographia, Geodasia, Chorographia, Chronologia, Genealogia, Heraldica, Mythologia, Græcorum Romanorumque antiquitates, Geometria, Poësis una cum arte pictoria, sororio veluti vinculo conjuncta, quibus, ut quilibet audendi semper fuit æqua potestas:

1500 collocat; ; Horum numorum alii sub Imperatoribus, Lothario seqq. sub Marchionibus Misnia. El. Sax. Fr. Placido, Alberto, Fr. Sap. Augusto, Joh. Georg. I. 1620-21, de quo Schmidius in Chron. p. 38. n. 490. am Montage nach Margaretha hat man wieder in Zwickau zu münzen angefangen, der Münzer Mr. Prelaus kam von Dresden, und es gieng dabey so hitzig zu, daß man

auch Schmiede und Schlöffer dazu nahm. Schlegel. c. I. p. 77.

y) Habemus eorum non contemnendum numerum, maj. min. in Numophylacio.

z) Quibus scaten plerique latini, græci que Auctores sec. 1500, seqq. vid. Græcas literas in Jo. Fust. Edid. 1465. quæ vix vili legenti, etiam oculatissimo, exercitatissimo que peruia.

potestas: Ita etiam ad fingendam pingendumque discencilis materiam subministrat oppido bonam. Taceo numos variarum virtutum, pietatis filiorum in Parentes, industriae, fortitudinis & constantiae, veri & honesti veluti vivas imagines, quas intuendo, perlustrandoque aequè ad imitandum accendi possunt Adolecentes, ac Themistocles ad tropeum Miltiadis. Felices! igitur ter, & amplius! discencilium animi! qui, ut optimorum omnis generis auctorum Latinorum, Graecorumque: ita hanc qualicumque numorum cognitione tincti & imbuti in Academiis evolvant. Ita sine res ex utroque coeli cardine, & utraque Pagani & Christiani orbis republica memorabiles tenellae juvenum memoriae velut herbarum in semine praecipunt, quas in Academia gravioribus studiis intentae, aegre addicerent, & nunquam citra molestam molitionem & sine longo apparatu comprehenderent. Rubore suffundi necesse est veteranum militem, qui, si ad armamentarium accederet, ignoret armorum genera, & arma tractandi peritiam, quae tyronibus vix in campum ingressis essent perspectissima. Quam fronte aspicient novitios de re numaria copiose & diserte loquentes illi veterani, qui, quid aera lupinis dissent, quid ab antiquis moderni, Gothici ab Episcopalis, ferrati a laciniatis, a bracteatis concavi, solidi a minutis & vulgaribus differant, ignorant. Nec obstat: multos eruditorum antiquiore aetate vixisse, plures etiamnum vivere, nulla rei monetalis scientia imbutos, nulla rei metallicae doctrina tinctos, in summa apud externos & indigenas existimatione. Augustinum, praeclearum Hipponensium Doctorem, linguam Graecam ignorasse, nemo opinor, nesciet. Sed quoties, & quantopere ex eadem ignorantia vapulaverit Vir alioquin magnus, ignorare nemo potest, qui ejus vitae cursum aliquanto accuratius perquisivit, & scripta viri per transfennam saltem aspexit. Quid deliciarum & venerum, ne primis quidem labris degustatum, idem ille aetate confectus sero nimis doluit? Non mitiora expectabant fata, qui, praecipue hoc aetate, quo numorum studia non calere, sed fervere, & fere ebullire creduntur, inter tot antiquarios & rei numariae magistros, sine ulla numorum cognitione inoffenso pede succedere posse autmant.

Super est, ut de dispositione & ordine numorum nostrorum, cujus supra injecta est mentio, paucula quaedam coronidis loco adjiciam. Anno scilicet MDCCXLVIII. die VII. Augusti Numophylacii instaurandi, augendique secunda cura a me suscepta est, re sequentem in modum comprehensa: Aptari scilicet curavi certum quendam mapparum crassiorum modum, & lineis aequali spatio distantibus interpungi, ita ut cujuslibet numi, vel dono dati, vel pretio acquisiti valor cum ipso numophilorum, donationis vel emtionis die, & anno, conspici possit. Auximus nimirum inde ab eo tempore priores sex Tabulas minores duabus & viginti majoribus. Elenchum autem omnium, etiam minutissimarum monetarum, quas stilo numismatico, utcumque potuimus, descri-

vimus, cum ipsis datorum, emtorumque nominibus, & valore intertio consignavimus duobus voluminibus, quorum alterum asservatur in bibliotheca, alterum in curia, vel Tabulario Inspectorum. Jam vero cista habilioris formæ effabricata est, extus atro colore tinctâ, intus minio sibiisque lævigata, triginta arcularum ductilium capax, cui omne genus numerorum, (qui, ut Bibliotheca nostræ sex annorum intervallo mancipati sunt, sine ullo ordine generum, majores, minores, aurei, argentei, ærei, cuprei, stannei, plumbei, commixti etiamnum jacent, in rudi illa crassaque charta.) novæ cistæ tabulis croceo colore tinctis ordine temporis, terrisque congruo, proximis his diebus inferendum curabimus. De numis autem in hac urbe cisis, quotquot in arca tenemus, & rarioribus aliis Judaicis, Samaritanis, Turcicis, Persicis, Græcis, Romanis, Gothicis, Bracteatis, Concavis, antiqui, medi & nostri ævi, mnemonicis, de Libris item numismaticis, Bibliothecæ nostræ rarioribus prolixè disserere superfedemus, probe gnari, daturus illos materiam peculiaris Argumenti.

Ipse L. B. intelliget, jam receptui canendum, & quicquid superest angusti chartæ spatii, concedendum Viris-Juvenibus, vt honesta Majorum prosapia oriandis; ita omnium lectissimarum Virtutum, pietatis, obsequii, modestiæ & industriæ laude, conspicuis, qui de eadem vel diversa materia dicturi, sui conveniendi copiam iis facient, qui auditum accedent. In scenam autem prodibunt hoc ordine:

CHRISTIANVS AVGVSTVS CLODIVS, Annæmontanus Misnicus, filius Patris vni-gena, solusque vitæ successor, qui bona indole & natura sua, studio item & industria mihi & omnibus bonis spem bonam iniecit sui, & jam ad altiora animum intendit Academiæ studia, vt, Dei ter O: terque M. cœlesti providentiæ, ita Magistrorum Academicorum providentissimæ curæ & patrocinio de meliori commendatus, dicet

De primariis boni Discipuli officiis, cum priuata industria conjungendis,
Oratione Latina; Addet Odam Germ. qua Charis parentibus, Patronis,
Magistris, Commilitonibus, amicis commendabit memoriam sui.

GEORGIVS GVILIELMVS FERBERVS, Zwickævia-Misn. Patris Consultissimi, & jam Octauum Consulis, de Republica patria longe meritissimi, filius natus medius, vultu & toto corporis habitu ad verecundiam composito, indole autem & ingenio, ad litteras & Majorum fortunam, virtutesque veluti nato, qui dum a puero ad hanc vsque ætatem Magistros Lycei Patrii solerter audiuit, stili Romani, & elegantioris, quam in hac arte Roscio, debet Deckero nostro, scripturæ, egregia dedit specimina: sic in reliquis,

quis, quæ ad humanitatem pertinent, studiis ita profecit, vt jam cum fruge ad altiora Doctorum pulpita aspirare queat. Discedere autem noluit, nisi Majorum consuetudine publicis verbis vltimum diceret Vale. Permotus autem caritatè patriæ, quæ, Tullio teste, omnes omnium caritates vna complectitur, perorabit:

De præcipuis quibusdam Vrbis Cygnæ laudibus, ex Loci natura, re Politica, Sacra & Litteraria. Valedicet Patrie, Amicis carmine Germanico.

EVSEBIVS CHRISTIANVS HOLLIVS, Kirchberga-Misn. Pastoris, de coetu Ecclesiæ, quæ Christo Kirchbergæ colligitur, optime meriti filius, natu maximus, qui, dum ad elegantiorum litterarum, pietatisque studia animum applicuit a puero, exemplum fuit modesti, gnaui & sedati Discipuli, cui vt hæcenus bene cupiebant omnes boni, ita proxime abituro bene precamur omnes, Dicit autem

De nimia numerorum affluentia, studiofo Academico noxia. Vale - sicut Oda Germanica.

CONRADVS CHRISTIANVS WEISIVS, Sehma-Misnicus, natus Prætoræ Prædii Sehmenfis Hereditario, viro probò & honesto; Qui, ex quo in nostram concessit disciplinam, Scholæ Ciuem, Magistris auditorem dedit, ejus generis, quem voluit Quintilianus, id est probum, docilem, attentum, memoremque sui. Disseret autem

De animo Ciceronis laude digno eodemque vituperando, ex Officiis cognoscendo. Sub finem Aëlus succinet abiturientibus acclamatiuncula metro Germ. expressa

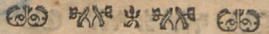
CAROLVS GOTTLOB KRAEHMER, Zwickavia - Misnic. vniuersa, probi dum viueret & honesti Patris filius, de quo meliora omnia sperauit viuus, mortuum autem non fallat augurium, de filio scil. bona indole prædito & capaci. Dicit autem de eo:

Quod rei numismaticæ cognitio multum conferat ad bonos mores. Oratione Germanica.

CAROLVS HEINRICVS AVGVSTVS RICHTERVS; Lipsia-Misn. Natales refert Præclaro Patri, Redituum publicorum e re Vectigali Præfecto Regio superiori, filius, Adolescens gnauius pius & honestus. Abituris in Amicitie tesseram acclamabit Epiphonemate Germ. Metrico.

Hunc

24ye6048

(12626456)

Hunc Actum vt Summe-Rev. Ephorus, Consultiffimi Patroni, coeterique Senatores, vtriusque Ecclesiae Ministri admodum Reuerendi, Coniunctiffimi Collegae, & quot quot bonis litteris, linguis, & huic Scholae Patriae bene cupiant alii, remotis iis, quae ex officii ratione obrepere solent laboribus & negotiis, Honoratiffima praesentia sua crastina luce cohonestare dignentur, est quod ab omnibus majorem in modum enixissimeque oro, rogo atque contendo. Tibi vero Excellentiffime Ferbere! Patrone & Compater longe honoratiffime! abitum filii Tui in Academiam ex animo gratulor, vtque pro-
 videtiffimum caeli Numen ejus, qui proxime discedet, & nostri, qui adhuc in sinu Tuo, vel si maais, nostro, & complexu est, filioli studiis benedicere
 pergat, est, quod ego, & omnes boni votis
 omnibus exoptamus.

112

Nr. 231. *De Nam ophylac. Biblioth. Jucav*

Ye
6048

LYCEI ZVICKAVIENSIS
INSPECTORES LONGE GRAVISSIMOS

ET,
QVI BONIS LITTERIS FAVENT,

OMNES

AD

ACTVM VALEDICTORIVM,

CRASTINA, DEO VOLENTE,

LVCE, HORA VIII-IX.

IN PRIMO AVDITORIO INSTITVENDVM

EA, QVA PAR EST, HVMANITATE,

ET REVERENTIA,

INVITAT

M. CHRISTIANVS CLODIVS, LYC. RECT.

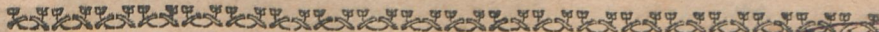
ET BIBLIOTHECARIVS

SOCIET. TEVTON. UT ET LIBERALIVM ARTIVM LIPS.

ET IEN. LATINAE

MEMBRVM HONORARIVM.

A. Ær. DIONYS. CIO IO CC LV. III. NON. MAY.

LITTERIS IOANNIS FRIDERICI HOEFERL

